

***Виступ на
педагогічній раді:
«Шкільне
самоврядування та
його роль у
становленні
особистості
майбутнього
громадянина»***

Виховання ,якщо вірити енциклопедичним словникам,- це процес систематичного і цілеспрямованого впливу на духовний і фізичний розвиток особистості з метою впливу підготовки її до виробництва ,громадської і культурної діяльності.Ще точніше – це передача від покоління до покоління стереотипів свідомості і поведінки ,які визначають життя людини.

У реальному житті ця «передача стереотипів» віками робилась одним-єдиним і достатньо надійним випробуванням способом: особистим прикладом старших до такої організації праці ,побуту ,відпочинку ,коли наслідування прикладу заохочувалось ,а відхилення від нього немилосердно каралося. Тим самим у виховання ,як і у всякої праці ,були уже дієві стимули як для вихователів ,так і до виховуваних.

Формування свідомої дисципліни у школярів складний і багатограний процес . Цей процес вимагає докадання максимуму зусиль з боку саме дитини . Педагог же живить коригуючи засобів в ході самовиховання.

Саме у стінах школи починають формуватися ,набиратися знань і морального здоров'я наші діти , і чи будуть вони громадянами гідними своєї країни й свого часу ,залежить від школи та уваги до її справ усієї нашої громадськості.

Самовиховання включає в себе усвідомлене управління собою . Воно формує самосвідомість . З розвитком самосвідомості у людини безперервно змінюється уявлення про себе в зв'язку з результатами її діяльності , становищем її в колективі , вимогами до неї суспільства. При цьому основним показником сформованості , який безпосередньо впливає на самовиховання , є об'єктивна самооцінка. Якщо вона є – виховання безпосередньо переходить в самовиховання , забезпечується висока сприйнятність до високих педагогічних впливів і вимог. Немає її – частіше за все іде саморозлад , тобто самовиховання негативних якостей під впливом лжеідеалів та поганого прикладу . Навчить керувати розвитком само- визнання і формувати самооцінку дуже непросто.

Психологи у визначенні самосвідомості виходять з розуміння його психолого-педагогічної категорії ,що означає усвідомлення людиною самого себе в системі відносин з суспільством . Тоді самосвідомість дозволяє аналізувати і оцінювати вчинки і дії , знаходити погане і добре в поведінці , внаслідок чого створюється основа для формування об'єктивної самооцінки.

В структурному відношенні розрізняють чотири взаємопов'язаних елементи самосвідомості :

- 1) самопізнання ;
- 2) самовідношення;
- 3) самопочуття;
- 4) самонавіювання.

В старшому підлітковому віці самосвідомість змінюється якісно . Тут можливий комплексний аналіз свого внутрішнього світу , систематичне самопізнання , самоспостереження за собою в різних видах діяльності . Якщо в молодшому підлітковому віці вирішальне значення має суспільна думка колективу , то старші підлітки мають свою позицію в оцінці особистості , як своєї , так і інших . Ця позиція досить стійка до зовнішньої критики . І це обов'язково слід врахувати.

У старшокласників стає можливою єдина система поглядів на себе і інших , всебічна оцінка особистості.

Виховання нового покоління громадян України , становлення молоді , як активної сили суспільства неможливе без її самодіяльності . самостійності , самоуправління.

В.О. Сухомлинський був глибоко переконаний, що можливості для всебічного розвитку школярів у позаурочний час дуже широкі, а здібності і схильності дітей – різнобічні.

Важливо складовою навчально-виховного процесу є позаурочна робота, організаційно-педагогічні форми та методи якої включають не лише планування, мету та зміст роботи, а й види дитячих об'єднань, способи організації учнів та педагогів для спільної діяльності в позаурочний час, конкретні просвітницько-пізнавальні й виховні заходи, розраховані на масову чи відповідним чином диференційовану учнівську аудиторію навчальних закладів.

Взаємини педагога і вихованців – це один із найважливіших факторів, що впливає на ефективність виховного процесу.

Прийшовши до школи, дитина вступає в найбільш сприятливий період інтелектуального та соціального розвитку.

1 вересня поріг Країни Знань переступають майбутні громадяни України, і хто в майбутньому будуть будувати економіку, розвивати культуру і освіту держави. Першими їх зустрічають класоводи, ті, хто стає їм опорою і надіє в школі – другі мами.. Саме вони формують перші враження, дають перші знання, вчать розрізняти добре і погане в житті. Вчителі постійно працюють над своєю самоосвітою, прагнуть знайти такі форми роботи, щоб дітям було цікаво і вони вчилися формувати своє особисте «я». Саме з такою метою вчителі-класоводи вибрали форму роботи – Гру –подорож «Котигорошко». Мета гри – прилучити дітей до нетлінних скарбів народної творчості, навчити поважати традиції і звичаї українського народу, шанувати вікові традиції своєї сім'ї, виховувати любов до праці, природи, отчого краю.

Шляхи Гри-подорожі «Котигорошко»:

- 1 шлях – Шлях веселих і допитливих
- 2 шлях - Шлях грайливих і гостинних
- 3 шлях - Шлях кмітливих і турботливих
- 4 шлях - Шлях серйозних і всезнаючих.

Кожен шлях – це клас. Рік ділиться на чотири доріжки. Подорожуючи доріжкою, діти збирають різні матеріали, обробляють їх, оформляють і в кінці кожної доріжки – свято, де використовуються всі ці матеріали.

Під час зупинок діти вчаться допомагати один одному в навчанні, в праці, допомагати батькам по господарству, вивчають нові ігри, пісні, читають і обговорюють книги, дізнаються про щось нове, обмінюються враженнями про прочитане, про побачене.

Учнями молодших класів створене братство «Паростки». Мета цього братства – вчити дітей відповідально ставитись до виконання своїх доручень:

«Добродії», «Квітникарі», «Господарі», «Книголюби».

Все це виховує в дитині почуття взаємодопомоги, взаємопідтримки, колективізму, гуманізму, патріотизму, дає можливість відкрити щось особливе в діяльності школяра, набути хороших рис і якостей, розвиває потребу в нових знаннях. Але основне – це виховує в дитині почуття особистої відповідальності, свідоме ставлення до своїх вчинків і вміння об'єктивно себе оцінити.

Основним напрямком формування свідомого ставлення до життя шкільного колективу є – самоврядування.

Самоврядування – дин з методів організації виховую чого колективу, який забезпечує формування в учнів організаторських та виконавських здібностей у різних видах діяльності, спілкування та відносин, це метод формування в колективі громадські думки, це засіб вироблення в учнів управлінських навичок і вмінь, це врешті-решт форма творчої співдружності вчителів і учнів.

Історія створення і діяльності органів самоуправління дісталась нам у спадщину від радянської педагогіки. Значний вклад в теорію розробки цього методу вніс засновник першої трудової школи – А.С. Макаренко.

Останнім часом учнівське самоврядування відзначається творчими підходами керівників шкіл, пристосуванням різних варіантів його структури до умов життя. Помітно ожила само управлінська діяльність учнів, різноманітними стають її форми. Вже сміливіше втручаються в навчально-виховний процес в різних формах колективної пізнавальної діяльності. Учні сміливіше вступають в діалог з учителями в процесі навчання, успішно виконують обов'язки помічників, консультантів, організують взаємодопомогу, самоконтроль, взаємоконтроль.

Основою учнівського самоврядування є класне самоврядування. Організовує і направляє його роботу, звісно ж, класний керівник. Зрозуміло, всебічний розвиток дитини залежить в однаковій мірі від усіх шкільних працівників. Однак, за класним керівником залишається головне завдання – виховувати дитячу особистість, робити її повноцінним, зацікавленим суб'єктом виховання. Це означає, що класному керівникові потрібно думати не лише про можливість свого впливу на виховний процес в школі, включаючи його диференційований і індивідуальний підхід, а й об'єктивно і реально оцінювати резерви виховання самого колективу і наслідки виховання учня в колективі. Реалізація цього завдання розпочинається із моменту формування дитячого колективу і вибору органів класного самоврядування. Процес цей складний, довготривалий і вимагає кваліфікованого підходу педагогами.

А.С. Макаренко вважав, що основним завданням самоврядування – виховання учня-господаря, який відчуває особисту відповідальність за всі шкільні справи й перед усім навчання і працю.

Основними завданнями педагогічного керівництва розвитком учнівського самоврядування є:

- 1) розпочинаючи роботу педагогі повинні чітко усвідомлювати які саме органи будуть створені і які функції вони мають виконувати;
- 2) організатори учнівського самоврядування повинні навчати учнів майстерності організаторської роботи.

Для цього організатори – вчителі мусять бути хорошими організаторами, поважати дітей, ставитись до них тактовно і доброзичливо.

У нашому педагогічному колективі є досвід організації учнівського самоврядування. Завдяки співпраці класоводів 4-х класів і класних керівників, які прийдуть в 5-ому класі вдається вчителям поетапно покращувати роботу органів учнівського самоврядування, а не відновлювати. Вчителі почakovих класів, проводячи кропітку роботу, використовуючи анкетування, соціометрію, враховуючи інтереси дітей змогли відібрати помічниками собі тих учнів, хто здатний стати лідером, прикладом для друзів, тих, хто може стати підтримкою вчителю. Саме тому, переходячі на наступний етап шкільного життя класні керівники отримують дієздатний, згуртований колектив. Але на цьому етапі робота не завершується. Якщо в початкових класах самоврядування в основному зосереджується у межах класу, то далі учні починають поступово включатись в загальношкільний процес. І від того, чи стануть вони активними учасниками навчально-виховного процесу, чи залишаться байдужими, залежить успіх нашої педагогічної праці. Ось чому важливо самовдосконалюватися. Яскравими прикладами роботи на цьому етапі є робота Веретко В.П., Городнічової А.Д., Мартинюк С.К., Половко Н.М., Мужилівської О.А., Заболотної Г.Ф., Нескоро дук А.П., Попадюк А.П.

Учні очолю вальних ними класів мають певні навички самостійної і свідомого ставлення до навчання, до розуміння своїх обов'язків, цікавляться справами

школи , стають активними учасниками шкільних подій , вміють оцінити своє місце в загальному процесі.

Найактивнішими учасниками учнівського самоврядування є старшокласники. Ці учні із сформованою самосвідомістю , організаторськими і виконавськими здібностями . Саме вони стоять в авангарді шкільного життя . Уміло організоване учнівське самоврядування може дати позитивний результат, виховати особистості , підготовлені до вступу у самостійне життя , здатні взяти на себе відповідальність за прийняті рішення. Такі учні є в 10-Б, 11-А, 11-Б, 11-В, 9-М, 10-В.

Але , говорячі сьогодні про формування свідомого ставлення до життя школи ми повинні пам'ятати , що саме в дитинстві , в період навчання в школі формується особистість , майбутній громадянин України.

Індивідуальна робота з дітьми , залучення їх до колективних творчих справ , врахування індивідуальних особливостей учнів класними керівниками дає позитивні результати в педагогічній роботі.